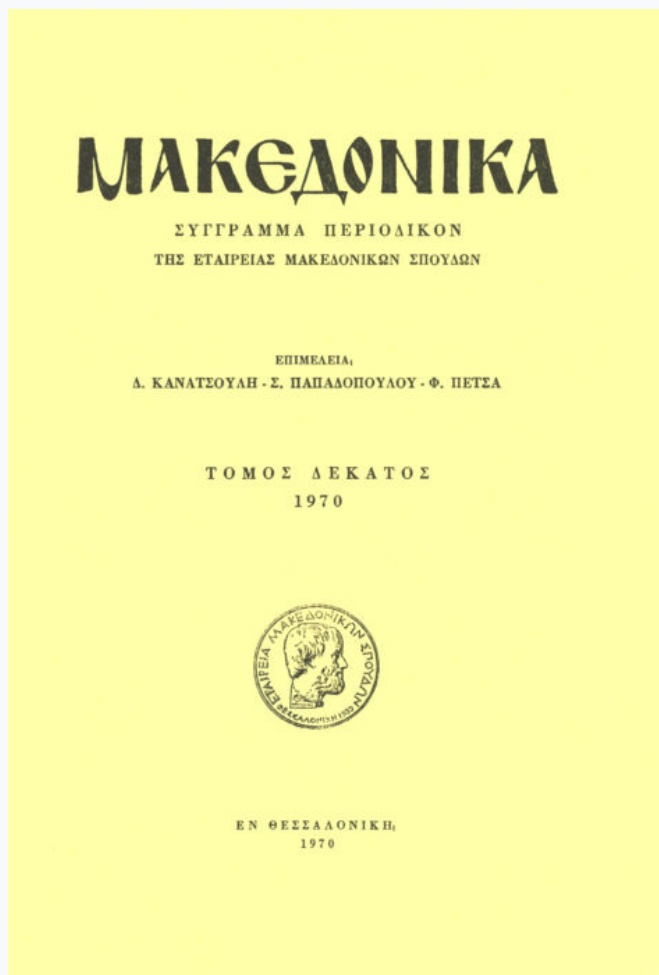

Μακεδονικά

Τόμ. 10, Αρ. 1 (1970)

Αθανασίου Θ. Τσακνάκη, Επανομή, ιστορία-
λαογραφία, «Χρονικά της Χαλκιδικής»

N. A. Κωνσταντινίδης

doi: [10.12681/makedonika.815](https://doi.org/10.12681/makedonika.815)

Copyright © 2014, N. A. Κωνσταντινίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κωνσταντινίδης Ν. Α. (2015). Αθανασίου Θ. Τσακνάκη, Επανομή, ιστορία-λαογραφία, «Χρονικά της Χαλκιδικής». *Μακεδονικά*, 10(1), 328–329. <https://doi.org/10.12681/makedonika.815>

του 1878), τών απελευθερωτικών αγώνων τών κατοίκων της και τής συμβολής τους στη γενικότερη επαναστατική κίνηση τών 'Ελλήνων. Προσφέρει καθαρή εικόνα τής εθνικής, κοινωνικής, οικονομικής και τής άλλης δραστηριότητας του 'Ελληνισμού τής περιοχής, σέ μιὰ μακρά και δύσκολη χρονική περίοδο.

N. A. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ἀθανασίου Θ. Τσακνάκη, 'Επανομή, 'Ιστορία - Λαογραφία, «Χρονικά τής Χαλκιδικής», τ. 17-18 (1969), Θεσσαλονίκη, σελ. 208.

Ἡ 'Ιστορική - Λαογραφική 'Εταιρεία Χαλκιδικής, ὅπως κι ἄλλες ἀνάλογης ἀποστολῆς 'Εταιρεῖες ἐκδίδει τὸ περιοδικὸ «Χρονικά τής Χαλκιδικής». Ὁ τελευταῖος τόμος τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ (τεύχη 17-18) καταλαμβάνεται ὁλόκληρος ἀπὸ τὴν ἐργασία τοῦ δημοδιδασκάλου Ἀθανασίου Θ. Τσακνάκη μετὰ τίτλο «'Επανομή, 'Ιστορία - Λαογραφία».

Εἶχα τὴν καλὴ τύχη νὰ γνωρίσω ἀπὸ κοντὰ τὸν συγγρ. καὶ νὰ συζητήσω μαζί του διάφορα προβλήματα, πού τὸν ἀπασχολοῦσαν καὶ εἶδα τὴν ἐπιθυμία του καὶ τὴ φιλοδοξία του νὰ παρουσιάσῃ ἓνα ἔργο μετὰ τὸ δυνατόν πληρέστερη καὶ μεθοδικότερη μορφή. Ὁ κ. Τσακνάκης, γέννημα καὶ θρέμμα τῆς 'Επανομῆς, συνέλεξε μετὰ παραδειγματικὴ ἐπιμέλεια καὶ ἀκάματη ὑπομονὴ τὸ πλούσιο ὕλικό του, τὸ ὁποῖο, ἐπεξεργασμένο κατὰλληλα, παρουσιάζει τώρα σὲ αὐτοτελὴ τὸμο τῶν «Χρονικῶν τής Χαλκιδικῆς».

Ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν τίτλο ἡ ἐργασία χωρίζεται σὲ δύο μέρη. Τὸ πρῶτο (σ. 9-36) εἶναι τὸ 'Ιστορικό. Ἀρχίζει μετὰ τὸν προσδιορισμὸ τῆς θέσεως τοῦ χωριοῦ καὶ τὴν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος. Εὐρύτερα ἐξετάζεται (σ. 9-15) ἡ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάσταση τῶν 'Επανομιτῶν κατὰ τὴν Τουρκοκρατία (λείπουν πληροφορίες γιὰ παλιότερες ἐποχές), καθὼς καὶ ἡ συμμετοχὴ τους στὴν 'Επανάστασιν τοῦ 1821. Μετὰ τὴ Δημοτικὴ ἐκπαίδευση κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, ὅπου δίνονται ἐνδιαφέροντα καὶ τεκμηριωμένα στοιχεῖα γιὰ τὰ σχολεῖα, τοὺς διδασκάλους, τὰ προγράμματα κ.λ., τελειώνει ἡ πρώτη ἐνότητα τοῦ πρώτου μέρους, «Ἡ 'Επανομή πρὶν ἀπὸ τὸ 1912» (σ. 15-18).

Στὴ δεύτερη ἐνότητα τοῦ πρώτου μέρους μετὰ τὸ γενικὸ τίτλο «Σύγχρονη ἐποχὴ» (σ. 19-36) ἐξετάζεται ἡ συγκρότηση τῆς κοινότητος 'Επανομῆς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπόσπασιν διαφόρων οἰκισμῶν καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ γεωργικὴ τῆς οἰκονομίας ὥς τὸ ἔτος 1966. Ἰδιαίτερη προσοχὴ φαίνεται νὰ ἔδωκε ὁ συγγρ. στὴν ἐξέτασιν τοῦ 'Αγροτικοῦ ζητήματος καὶ στὴ δραστηριότητα τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν 'Επανομῆς. Γιὰ δόσους δείχνουν προτίμηση στὰ θέματα αὐτά, οἱ πληροφορίες πού παραθέτει τοὺς εἶναι πάρα πολὺ χρήσιμες (σ. 23-27). Τέλος στὴν ἴδια ἐνότητα δίνονται κι ἄλλες πληροφορίες σχετικὲς μετὰ τὴν οἰκονομικὴ, κοινωνικὴ καὶ τὴν ἄλλη ζωὴ τῆς 'Επανομῆς, πού ἀφοροῦν ὅμως περισσότερο τοὺς 'Επανομίτες ἢ τοὺς εἰδικῶς ἐνδιαφερομένους γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν Διμῶν καὶ τῶν Κοινοτήτων.

Τὸ δεύτερο μέρος τοῦ τόμου εἶναι τὸ λαογραφικὸ (σ. 39-136). Τὸ μέρος αὐτὸ εἶναι χρησιμώτατο καὶ πληρέστερο, κατὰ τὴ γνώμην μου, ἀπὸ τὸ πρῶτο. Ἀρχίζει μετὰ τὸ κεφάλαιον «Ὑλικὴ ζωὴ», ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴ λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ, τὰ ἐπιπλά τῶν σπιτιῶν καὶ τὰ διάφορα σκεύη καὶ σύνεργα. Προχωρεῖ στὶς τροφές, στὴ λαϊκὴ μαγειρικὴ, στὴ λαϊκὴ φορεσιά, στὴ λαϊκὴ ὑφαντικὴ κ.λ. Συνεχίζει μετὰ τὸ κεφάλαιον «Οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ», ὅπου πολὺ σωστά προτάσσεται ἡ «Γέννησις» καὶ τὰ σχετικὰ, ὅπως λ.χ. λοχεῖα, φροντίδες, ἀνατροφὴ βρεφῶν κ.λ. Ὁ «Γάμος» ἀποτελεῖ τὴ δεύτερη ἐνότητα τοῦ κεφαλαίου. Εἶναι, μαζί μετὰ τὸν «Θάνατον» πού ἀκολουθεῖ (σ. 66-76), οἱ πιὸ περιεκτικὲς σὲ πληροφορίες ἐνότητες τοῦ τόμου. Τὰ «Παιχνίδια καὶ ἀγωνίσματα παιδιῶν» — ἡ προτε-

λευταία ενότητα του κεφαλαίου — θα ενδιέφερε τὸν κάθε παιδαγωγό. Μέσα σὲ δεκαεπτὰ σελίδες (σ. 76-92) βρίσκει κανεῖς, μὲ κάθε λεπτομέρεια, ὅλους τοὺς κανονισμοὺς, ποὺ διέπουν τὸ ὁμαδικὸ παιδικὸ παιχνίδι. Στὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου ὁ συγγρ. ἀσχολεῖται μὲ τὴν Κοινωνικὴ ὀργάνωση καὶ τὸ Λαϊκὸ δίκαιο (σ. 92-101).

Τὸ τρίτο κεφάλαιο τοῦ δευτέρου μέρους (σ. 102-195) περιλαμβάνει τὴν «Πνευματικὴ ζωή». Ἀρχίζει μὲ τὴ «Λαϊκὴ λατρεία»: ἀναφέρονται οἱ γιορτὲς καὶ οἱ Ἅγιοι μὲ τὴ σειρά τοῦ Ἑορτολογίου, μὲ ἓνα πλῆθος λαϊκῶν ἐθίμων, συνηθειῶν, σχετικῶν τραγουδιῶν, εὐχῶν κ.λ. Τὸ θέμα τῆς Λαϊκῆς λατρείας τελειώνει μὲ τὰ «Ἀγροτικὰ ἔθιμα». Ἀκολουθοῦν 93 δημοτικὰ τραγούδια καταγραμμένα σύμφωνα μὲ τὸν καθιερωμένον τρόπο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἀναφέρονται ἔπειτα τὰ μουσικὰ λαϊκὰ ὄργανα τῆς Ἐπανομῆς, οἱ παροιμίες, τὰ τοπωνύμια καὶ τὸ γλωσσάρι.

Ὁ τόμος αὐτὸς τῶν «Χρονικῶν τῆς Χαλκιδικῆς» μὲ τὸ ἀξιόλογο περιεχόμενον τοῦ καὶ τὴν ἄρτια ἐκτῶσή του εἶναι μιὰ θετικὴ προσφορά τοῦ συγγρ. πρὸς τὴ γενέτειρα Ἐπανομὴ καὶ γενικότερα πρὸς τὴ λαογραφίαν τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τῆς Μακεδονίας. Τιμὰ καὶ τὸν ἴδιο, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἱστορικὴ καὶ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία τῆς Χαλκιδικῆς, ἡ ὁποία μὲ τὴ γλίσχρα οἰκονομικὰ της ἀνέλαβε νὰ τυπώσῃ τὸ ἔργο. Ἄν κανεῖς ἀναλογισθῇ τὴν παντελεῖ ἔλλειψη οἰκονομικῶν πόρων τῆς Ἑταιρείας, τότε θὰ ἀντίληφθῇ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας τῶν μελῶν ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ συμβούλιό της καὶ τὸν ἀγῶνα τοὺς νὰ κρατήσουν στὴ ζωὴ τὸ πολύτιμο περιοδικό, ποὺ καὶ στὴν ἐπιστήμην καὶ στὸ Ἔθνος προσφέρει. Ἀξίζει κάθε ἔπαινος στὰ μέλη ἐκεῖνα τῆς Ἑταιρείας, ποὺ καταβάλλουν κάθε προσπάθεια, ὥστε νὰ συνεχισθῇ τὸ κοινωνικὸ, ἐπιστημονικὸ καὶ ἔθνικόν ἔργο της.

N. A. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Jean Charbonneau-Roland Martin-François Villard, Grèce Hellénistique (330-50 avant J. C.), L'Univers des Formes, ἐκδ. Gallimard, Paris 1970, σελ. X+432.

Ἡ ἀρίθμηση τῶν σελίδων περιλαμβάνει ὅλα: frontispiece καὶ 421 εἰκόνες, ἡ ἐντὸς κειμένου ἀσπρόμαυρες καὶ ἐγχρωμες, μερικὲς ἀναδιπλούμενες, ἡ ἐκτὸς κειμένου συμπληρωματικὰς πίνακες μὲ εἰκόνες (σ. 343-348), μὲ σχέδια κατόψεων, τομῶν καὶ ἀναπαράστασεων, χάρτες κ.λ. (σ. 349-362), ὅλα μὲ συνεχεῖ ἀρίθμηση εἰκόνων ἀπὸ 1-421. Περιλαμβάνει ἐπίσης χρονολογικὸ πίνακα (σ. 363-368), βιβλιογραφία (σ. 369-382), κατάλογο εἰκόνων μὲ σχετικὰς πληροφορίες (σ. 383-400), λεξιλόγιον ἐρμηνευτικόν (σ. 401-422) κ.λ.

Τὸ ὠραιότατον βιβλίον εἶναι ὁ 18ος τόμος στὴ σειρά «L'Univers des Formes», ποὺ διευθύνουν ὁ André Malraux καὶ ὁ André Parrot, ὁ ὁποῖος ἀπευθύνει πρωτοσέλιδο χαιρετισμὸ (σ. VII) στὸν πρῶτον ἀπὸ τοὺς τρεῖς συγγραφεῖς, τὸν Jean Charbonneau, ποὺ πέθανε τὸ 1969. Ἐξηγεῖ ὅτι ἀπὸ τίς σημειώσεις τοῦ Charbonneau καὶ μὲ τίς εἰκόνες, ποὺ εἶχε διαλέξει ὁ ἴδιος, συγκρότησε τὸ κείμενον τοῦ μέρους τοῦ ὁ Jean Marcadé. Τὸ ὄνομα τοῦ Charbonneau ὡστόσο μπαίνει πρῶτον στὸν τίτλον τοῦ βιβλίου «comme un dernier et solennel adieu», «σὺν τελευταίος, ἐπισημὸς ἀποχαιρετισμός». Ὁ Charbonneau δὲν εἶχε μόνον τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἀνεξάντλητη γνῶσιν τῶν προβλημάτων, ἀλλ' εἶχε ἀκόμα «αἰσθαντικότητα, ποὺ τοῦ ἐπέτρεπε νὰ φθάνῃ πάντοτε στὸ βάθος τῶν πραγμάτων, ὡς τὴν ψυχὴ τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ἦταν μέτοχος», «jusqu'à l'âme de l'Hellade dont il était participant».

Ἀκολουθεῖ δύο σελίδων πρόλογος τοῦ Roland Martin (σ. IX-X). Ὁ ἴδιος γράφει καὶ τὸ πρῶτον ἀπὸ τὰ τρία κύρια μέρη τοῦ βιβλίου, γιὰ τὴν Ἀρχιτεκτονικὴ (σ. 3-94). Τὸ δεύ-